

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér intermediální tvorby II. / škola Dušana Zahoranského
a Pavly Scerankové

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Max the Weather Girl

Vypracovala: BcA. Valentýna Janů
Vedoucí diplomové práce: doc. Mgr. art. Dušan Zahoranský
a MgA. Pavla Sceranková Ph.D.
Oponentka diplomové práce: MgA. Sláva Sobotovičová Ph.D.
Akademický rok 2019/2020

Východ slunce

Derek Jarman každé ráno s východem slunce vstal a vyšel na práh svého malého obydlí Prospect Cottage, aby do svého deníku zapsal aktuální stav počasí. Jeho výhled byl rámován vlastní zahradou, která nekončí plotem, ale volně se vpíjí do oblázkového pobřeží. Rozlehlé nehostinné krajiny, typické pro jihovýchodní pobřeží Velké Británie, dominují jen podobné rybářské domky a především spleť věžovitá stavba jaderné elektrárny Dungeness. Režisér, umělec a zahradník Jarman v Prospect Cottage strávil poslední desetiletí svého života, který byl předčasně ukončen virem HIV.

Svůj deník *Modern Nature*¹ začíná zápisem z 1. ledna 1989, láskyplným a přesto naturalistickým popisem oné tmavé šindelové chaty, na jejíž bok Jarman nainstaloval dřevěnou typografii veršů z básně "The Sun Rising." John Donne, který milostnou ódu roku 1633 napsal, popisuje východ slunce, jako drzého narušovatele soukromí, který nedbá na čas milenců.

*Busy old fool, unruly Sun,
Why dost thou thus,
Through windows, and through curtains, call on us ?
Must to thy motions lovers' seasons run ?
Saucy pedantic wretch, go chide
Late school-boys and sour prentices,
Go tell court-huntsmen that the king will ride,
Call country ants to harvest offices ;
Love, all alike, no season knows nor clime,
Nor hours, days, months, which are the rags of time.
In that the world's contracted thus ;
Thine age asks ease, and since thy duties be
To warm the world, that's done in warming us.
Shine here to us, and thou art everywhere ;
This bed thy center is, these walls thy sphere*²

Modern Nature je deníkem jak života Jarmana, tak přilehlé zahrady. V zápiscích se volně mísí popisy právě kvetoucích výpěstků, osobní vzpomínky na dospívání, první sexuální zážitky i aktuální potíže; zdravotní i finanční. Jarman úspěšně demonstruje, jak spojitá mohou být vyprávění o vlastním životě, umění, politice i zahradničení. Stejně jako báseň Johna Donna, přirozeně protkává malé a osobní s obrovským a globálním. Každý jeho den začíná zhodnocením povětrnostních podmínek, kterým musí přizpůsobovat svůj život na pobřeží, tak, jako svůj pracovní

¹ JARMAN, Derek. *Modern Nature*. Vintage Publishing, 2018. ISBN 9781784873875

² DONNE, John: *The Sun Rising* [online]. 1633. [cit. 2020-08-20]. Dostupné z: <https://www.poetryfoundation.org/poems/44129/the-sun-rising>

den proměňuje každý zahradník*ice. Bouřkové mraky putující přes půl zeměkoule často nedovolí záhony obdělávat, ale mohou dopomoci k růstu právě zasazených cibulek.

Zpátky na zem

Krátký film *Max the Weather Girl* je inspirován jak vlastní zkušeností s náturou práce zahradnice, tak potřebou reflektovat pocit z neustálého setkávání osobního a globálního; lidského jedince a hyperobjektů. Narativ na rozhraní mezi surreálnou fikcí a všednodenní realitou vychází z pocitu antropocentrické perspektivy, která nám často nedovoluje vidět, že jako lidský druh neexistujeme vně, mimo přírodu a její procesy, ale právě naopak. Jsme její součástí.

„Jestliže pocit, že se nacházíme vně či mimo přírodu, nás kdysi vedl k tomu abychom s ostatní přírodou manipulovali a podmaňovali si ji a abychom sotva brali ohled na cokoli jiného než na vlastní prospěch, dnes nás tentýž pocit vede ke snaze přírodu monitorovat a řídit z vnějšku, jako bychom nebyli zcela zapuštěni v této skutečné matrici, kterou se snažíme ovládnout.“³

S průběhem modernizace jsme se stali vzdálenými pozorovateli, kteří jsou často zaskočeni nečekanými přírodními vlivy. Například svalení viny za osobní malé zmatky a neúspěchy na takzvané *špatné počasí* je běžný scénář našich dní. Vlastní zahradnická praxe mi umožnila na vlastní kůži intenzivně pocítit tento rozpor člověka (zahradníka*ice) a počasí. Zahradník*ce si každý den přeje ideální podmínky pro svou zahradu a přitom si je stále více vědom*a velikosti proměny ekosystému napáchané člověkem. Právě tento bipolární vztah se stal průvodním leitmotivem filmu *Max the Weather Girl*.

Samotný termín *počasí* označuje souhrn meteorologických veličin a jevů charakterizujících stav atmosféry v daném okamžiku. Každý jedinec se o počasí přirozeně zajímá. Sleduje jeho předpověď a všechny rozmary, které nebyly předem avizovány, ho často pobouří. Samotný formát předpovědi počasí, kterou známe z úplného závěru televizních zpráv, je velmi zkratkovitou informací o tom, co se v naší zemské atmosféře děje. Do budoucnosti nám dá nahlédnout pouze letmo a čím dále od současnosti se v předpovědi dostaneme, tím méně můžeme předkládané zprávě věřit.

Počasí nám radí, jak se následující den obléci, zda se máme vybavit deštníkem nebo zimními pneumatikami, a jestli je dobrý nápad o víkendu odjet na dovolenou. Ovšem termínem, kterým bychom se opravdu měli v současném zpravodajském prostoru zabývat, je *klima*. Klima totiž rozhoduje, zda uzraje letošní úroda, prohloubí se ekonomická a migrační krize, či roztají další tuny permafrostu. Ani slavná čtyři roční období už nejsou čím bývaly a počasí nám stále více dává tušit,

³ ABRAM, David, ZEMÁNEK, Jiří, ed. Procitnutí do živé země. Nymburk: OPS, 2008. ISBN 978-80-903773-9-4. cit. str. 19

že klima se opravdu proměnilo a my, pozemšťané, už bychom měli vědět, že s tím nejspíš máme něco společného.

Francouzský sociolog a antropolog Bruno Latour užívá pojmenování *pozemšťan* v kontextu klimatické proměny jako zásadní ukazatel naší přímé existence na této (a ne jiné) planetě. V knize *Zpátky na zem* se pokouší popsat, jak se znovu naučit obývat Zemi, která je zdrojem všech životů; lidských i těch ne-lidských. Latour nabízí novou perspektivu na aktuální politické dění, kdy nás elity zdá se opustily. Namísto intenzivního řešení klimatické krize se spokojeně ukryly do svých karibských bunkrů. Zároveň se autor snaží hledat cestu, jak se blížící se katastrofě vyhnout. Pokračování v moderním příběhu člověka, jako pána světa, ženoucího se za bohatstvím ve jménu globalizace, se neosvědčilo. Latour navrhuje *přistát na zemi; uzemnit se*. Tedy žít v lokálních vazbách ke krajině i společenství, nepřetěžovat planetu a přijmout do svých lokálních vztahů i ty, které naše pustošení již vyhnalo ze svých domovů. Odmítnutí xenofobie a nastolení deglobalizačních procesů se zdá být inspirujícím vodítkem, které nás může připravit na blížící se krizové rozhodování. Proto nám Latour neochvějně připomíná jedno z oblíbených hesel klimatického hnutí: *Nechráníme přírodu, jsme příroda, která brání sama sebe*.

Předpověď počasí

Max, ústřední postava filmu, je pozemšťankou, jejíž práce je zprostředkování předpovědi počasí. Tento úkol není jejím posláním, ale obyčejným zaměstnáním, přesto se díky tomu stává něčím *nadpozemským*. Shlíží na nás z televizní obrazovky a podává nám informace o budoucím stavu věcí. Máme proto tendenci jí důvěřovat, a tak se snadno stává i symbolem zrady v případě, že se její slova dokonale nenaplní.

Čtveřice postav (Max, její fanoušek, tetička Diane a muž, který zmokl) se ve filmové montáži příběhů a obrazů, navzájem potkává a zároveň míjí. Popisují vlastní příběhy plné náhlých změn povětrnostních podmínek, zážitků ze zahradničení a dalších trablí, při kterých se lidský a mimolidský svět nečekaně setkává.

Počasí by se mohla jmenovat pátá postava filmu. Abstraktní, a přesto všudypřítomný figurant, kterého nelze přehlížet, stejně tak, jako ho nepřehlížel deník (a život) Dereka Jarmana. Slunce, které udává rytmus našich dní a často je i oným drzým narušovatelem, se stává i ve filmu *Max the Weather Girl* jedním z hlavních průvodců, který je zároveň symbolem našeho (lidského) vztahu k hyperobjektům.

Dle filozofa Timothy Mortna jsou hyperobjekty jevy mimo naše kompetence. Jevy, které si nedokážeme představit ve své celistvosti, nebo existují v jiné časové velikosti (například je nelze popsat zkušeností jednoho lidského pokolení). Samotné slunce, ale i počasí jsou takovým příkladem. Snažíme se je popsat, zachytit, monitorovat, ovládat a všechny tyto snahy jen dokazují naší nezlomnou antropocentrickou perspektivu.

Polská umělkyně Agnieszka Polska ve svém video diptychu *What the Sun Has Seen* a *The New Sun* (obojí 2017) tento pohled otáčí a ptá se: co vidělo slunce? Připomíná nám tak, že lidstvo není hlavním, ani jediným strůjcem dění.

*„(...) Each time I come closer to you, and I lose understanding of the whole. When I look from a distance, I cannot see the details. And thus I'm structured exactly as you. You, who I am observing. (...)“*⁴

Antropocentrickému uvažování se podobně vymezuje bioložka a zásadní feministická autorka Donna Harraway. I přes její vědeckou odbornost se podobně jako Bruno Latour odvážně pouští do méně objektivních teoretických postupů a ohledává fikční způsoby vyprávění při hledání cest, jak se navrátit zpět *do přírody* a jak znovu nastolit mezidruhovou sounáležitost. K tomu vynalézá i nový termín: *chthulucén*⁵, jenž má nahradit příliš do člověka zahleděný antropocén. Chthulucén nabízí nehierarchické uspořádání světa, které dovoluje mezidruhovým mutacím navrátit ekosystému zpět přirozenou rovnováhu. Harraway navrhuje alternativní, radikální, inspirativní a přitom zdá se fiktivní cestu, jak přijmout zodpovědnost za naše činy a znovuobjevit spojení s mimo-lidským světem.

Planetární zahrada

*"Together, let us assume that the Earth is one small garden."*⁶ vybízí zahradní architekt Gilles Clément, který proměnil tvář současného krajinářství, a přitom si skromně raději říká jednoduše *zahradník*. V jeho textu *The Planetary Garden* z roku 1997, který se stal stěžejním pro koncept Manifesty 12, nabádá k péči o planetu, jako by byla malou zahradou, a její obyvatelé zahradníky, kteří musí pečovat o její diverzitu a zdraví. Touto metaforou podněcuje k pečlivé observaci, která má předcházet jakékoliv akci, a také k promyšlené konzumaci bez vyčerpávání a ničení zdrojů. Zahrada bude vzkvétat pouze, pokud bude zahradník*ice činit vše pro její dobro. Jen tak se může zajistit existence obou. Clément narozdíl od Harraway nabízí způsob, jak žít v symbióze bez radikálního zničení antropocenní hierarchie. Člověk (zahradník*ce) v konceptu planetární zahrady zůstává manipulátorem*kou světa, jen je nově vybaven*a velkou dávkou citlivosti.

"But how to tend to a world that is moved by invisible informational networks, transnational private interests, algorithmic intelligence, environmental processes and ever-increasing

⁴ POLSKA, Agnieszka: *What the Sun Has Seen*, 2017 [online]. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <https://fryemuseum.org/calendar/event/7448/>

⁵ HARRAWAY, Donna J.: *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press, 2016. ISBN: 9780822362142

⁶ CLÉMENT, Gilles. *THE PLANETARY GARDEN* [online]. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <http://www.gillesclement.com/art-463-tit-The-Planetary-Garden>

inequalities?”⁷ ptají se kreativní mediátoři Manifesty 12⁸, která se v roce 2018 uskutečnila v sicilském Palermu a jejíž koncept se jmenoval *The Planetary Garden. Cultivating Coexistence*.

*“Twenty years later, the metaphor of the planet as a manageable garden is still attractive, not as a space for humans to take control, but rather as a site where “gardeners” recognise their dependency on other species, and respond to climate, time, or an array of social factors, in a shared responsibility.”*⁹

Pod zaštiťující představu zahrady se kurátorům podařilo vměstnat řadu výstav, akcí, komentovaných prohlídek a intervencí, které se věnovaly celé řadě palčivě aktuálních témat. Od více globálních motivů, jako je klimatická proměna či umělá inteligence, až k lokální problematice korupce v italské politické scéně a migrační krizi, která Sicílii, ostrov tak blízký africkému pobřeží, zasáhla velmi zřetelně.

Součástí programu Manifesty 12 byl i projekt Gilles Clémenta a designérského studia Coloco nesoucí název *Becoming Garden*. Moderované workshopy, přednášky a procházky měly umožnit setkání návštěvníků Manifesty s obyvateli Palerma, lokálními zahradníky a okolní přírodou, a vyvýjely tak kolektivní snahu o péči v místech, která sdílíme. Součástí projektu byla i fyzická práce na společné zahradě, ve kterou se proměnilo opuštěné městské prostranství.

Zahradničení může být vnímáno i jako intenzivní práce s časem. Jedno z oblíbených zahradnických rčení zní „*Osázet zahradu znamená věřit v zítřek.*” Zahradník*ice pečuje o floru s vidinou její budoucí prosperity. Plánuje a je nucen*a jisté představivosti, myslet dopředu. Při sázení drobného semínka musí tušit, kam až výpěstek při bujení vyrostе, zda se na dané místo vejde a kam až bude sahat jeho stín. Zároveň je povinen*a myslet na minulost; snaží se neopakovat chyby, které udělal*a minulou sezónu a také je poučen*a z loňské proměnlivosti srážek a slunečního svitu. S tím souvisí ona třetí časovost: neustálé soustředění se na přítomnost a nutnost rychlé reakce. Pokud neprší, musí vodu distribuovat sám*a. Pokud nehřeje, musí sazenice přenést do skleníku. Teď hned, později totiž může být pozdě.

Derek Jarman je tímto koloběhem a způsoby práce s ním naprosto fascinován. Ve své zahrádce se po opuštění hektického Londýna znovu učí porozumět oněm přírodním vztahům. Tuto krásu proměn, akcí a reakcí, a především kouzlo přítomnosti se v posledních letech svého života pokouší patřičně vychutnávat. Podobný pocit nutnosti navrácení se k prožitku všednodenních situací lze cítit v performativním díle *Applause Encouraged* (2015) amerického umělce Scotta Polacha. Na útese

⁷ Manifesta 12 [online]. Ippolito Pestellini Laparelli, Mirjam Varadinis, Andrés Jaque, Bregtje van der Haak, 2018. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <http://m12.manifesta.org/>

⁸ Ippolito Pestellini Laparelli, Mirjam Varadinis, Andrés Jaque, Bregtje van der Haak

⁹ Manifesta 12 [online]. 2018. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <http://m12.manifesta.org/>

s otevřeným výhledem na moře přichystal řadu sedaček, formálně obehnaných červenou páskou. Každý návštěvník byl vyzván k usazení a požádán, aby si vypnul telefon a v průběhu představení nepořizoval žádné fotografie. 45 minut dlouhá akce spočívala v pozorování západu slunce, po kterém následoval aplaus a občerstvení.

Jedna z pionýrek environmentálního umění, Agnes Denes, již před téměř čtyřiceti lety osela pšenici dva akry dolního Manhattanu. Jen dva bloky od Wall Street, s výhledem na Sochu svobody, se čtyři měsíce rozprostíralo obilné pole, jež mělo být symbolem potravy, energie, obchodu a ekonomiky. Denes tak zemědělskou činností na ploše o hodnotě 4,5 bilionů dolarů poukázala na plýtvání, hladovění a ekologické problémy celého světa.¹⁰ I přes aktivistickou povahu konceptu *Wheatfield - A Confrontation* (1982) nelze pominout estetické i efemérní hodnoty díla. Z dobových zpráv lze vyčíst, že pro některé obyvatele New York City to bylo poprvé, co mohli pozorovat celý proces růstu a zrání pšenice. Blahodárné obilí, které je celý život sytí, najednou mohli pocítit na vlastní kůži. Na Manhattan se na chvíli vrátil hmyz a vůně venkova. Je snadno představitelné, jaký pocit zklamání nastal, když zlatavé klasy po sklizni zmizely a objevilo se jen holé prostranství čekající na další železobetonovou zástavbu.

Život ve městě nám znesnadňuje pocítit ono přímé propojení s přírodními jevy, které je tak nutné pro práci na zvrácení klimatické proměny. Jedním z mála naturálních faktorů, který běžně překračuje hranice města, je právě počasí. Působení atmosferických jevů v městském prostředí je jedním z témat autora monumentálních sochařských a světelných instalací, Olafura Eliassona.

*"Every city mediates its own weather. As inhabitants, we have grown accustomed to the weather as mediated by the city. This takes place in numerous ways, on various collective levels ranging from hyper-mediated (or representational) experiences, such as the television weather forecast, to more direct and tangible experiences, like simply getting wet while walking down the street on a rainy day. A level between the two extremes would be sitting inside, looking out of a window onto a sunny or rainy street. The window, as the boundary of one's tactile engagement with the outside, mediates one's experience of the exterior weather accordingly."*¹¹

V imerzivní instalaci *The Weather Project* (2003) vytvořené pro industriální prostor londýnské Tate Modern, Eliasson uměle přenáší spektakulární výjevy přírodního světa do galerijního prostředí. Návštěvník galerie je vystaven silnému oranžovému záření, které se nápadně podobá tomu slunečnímu. Zdroj světla je zde ovšem obrovský elektricky napájený kruh složený ze stovek monofrekvenčních žárovek. Teplé světlo se rozměšňuje v jemné mlze, připomínající brzké letní

¹⁰ DENES, Agnes [online]. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <http://www.agnesdenesstudio.com/works7.html>

¹¹ ELIASSON, Olafur [online]. [cit. 202-08-26]. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/exhibition/unilever-series/unilever-series-olafur-eliasson-weather-project-0-0>

ráno. Požitek z Eliasonova slunce je ohromující a zdá se být intenzivnější, než opravdový dotek slunečních paprsků vně galerie, ve věčně šedavém Londýně. Autor tak nechává diváka stát před základní otázkou rozdílnosti a proměnlivosti osobní percepce, která je příhodná jak pro zkušenost z uměleckého díla, tak pro fyzické vystavení se vnějším povětrnostním podmínkám.

Dívka z počasí

"I don't have time for this weather! My father cursed angrily. The woman was still on the screen. It was raining heavily outside so we knew she was telling the truth. At least a bit."

Do obrazu nás uvádí rozzlobená slova reagující na neustávající déšť, jehož pokračování navíc potvrzuje moderátorka na televizní obrazovce. Rozhořčení je jen jednou z emocí, které Max, televizní hlasatelka počasí, běžně sklízí. Její nacvičená gesta predikují společně s pohyblivou vizualizací v pozadí, jaké atmosferické proměny můžeme v dalších dnech čekat. Anebo také neříkají vůbec nic.

Z obývacího pokoje se zničehonic dostáváme do prostoru kavárny zalité až nepřirozeně zlatým světlem. Na pohovce sedí Max, která neodtrhává oči od rozečtené knihy. Opouští scénu jen okamžik před tím, než v ní začne pršet.

Slova, která slyšíme ve filmovém voice-overu, kloužou příběhy. Někdy po povrchu, jindy do obrazu prosáknou zcela, až se zdá, že vychází z úst protagonistů. Jazyk vypravěčky střídá mělké anglické fráze s poetickým přednesem. Její hlas kolísá z výrazné hlasatelské dikce k běžnému přátelskému vyprávění, a stejně tak proměnlivé je i počasí v naraci.

Utrápený pohled zmoklého muže nedovolí než soucítit. Při jeho cestě domů nasloucháme romantickým úvahám o tom, jaký by jeho život mohl být, kdyby nepršelo. V kontrastu s ním stojí spokojený výraz bodré tetičky Diane. Stojí hrdě ve svých opečovávaných záhonech a potěšeně se usmívá. Televizní štáb ji přijel do zahrádkářské kolonie navštívit, aby mohla světu říci o své nevšední dovednosti. Umí totiž ovládat počasí, čemuž dosvědčuje víchr, který (pravděpodobně) na její přání mává ovocnými stromy.

"Every time I see you on the screen I have to ask myself: is she real? I feel the rain on my shoulders and I'm not even mad. Because you told me it's going to happen. I never understood how you knew about it. But you did. I think it's amazing what you do. You connect us with the sky, with the moon, with the sun. But you are just a human being, right?"

Nejistě se táží poslední slova filmu *Max the Weather Girl*. Adresuje je mladý fanoušek Max, který nemůže odolat láskyplnému pocitu, jež k hlasatelce chová. Odmítá věřit faktu, že moderátorka zprávy pouze zprostředkovává a není nadpozemským médiem. Na otázku, zda opravdu počasí ovládá, Max odpovídá zcela upřímně: "*Just like you.*"

Závěr

It's coming down on me

Water like misery

It's coming down on me

I'm ready, rain on me ¹²

Zní jedna ze slok největšího hitu letošního roku ¹³ v podání popových hvězd Ariany Grande a Lady Gagy. Při jejím poslechu se nemůžu ubránit představě, jak se tyto verše linou z nitra vyprahlých záhonů naší zahrady. Pocit sounáležitosti, který si k půdě a jejímu veškerenstvu lze skrze péči a investovaný čas vypěstovat, je důkazem lidské schopnosti naladit se na symbiotický život i v mimo–lidské kultuře.

The feeling of pure satisfaction, almost physical joy when you see the soil soaking in the water you've brought. Green becomes greener. And you become a better person. The water soaked your canvas sneakers too and gave you a damp feeling under your left foot. After a while, the water in your shoe warmed up, and you began to imagine growing a few inches by the next day.

Max si už od dětství přála být zahradnicí. Divákovi však namísto náruče květin nabízí spleť pohled do spektra situací, moderovaný z televizní obrazovky. Opatrně tak nabádá k uvědomění si nekonečné sítě vztahů, které často sahají dál, než za hranice našeho sousedství. A především ke sdílené zodpovědnosti za jejich proměny. Začíná se zdát, že představa světa, jako planetární zahrady by opravdu mohla vést k méně destruktivním zítřkům.

Rain on us.

¹² Lady Gaga, Ariana Grande - Rain On Me. Z alba Chromatica, 2020

¹³ skladba získala v noci 31. 8. 2020 ocenění MTV Video Music Awards za píseň roku

Proces a prostředky

Přípravy filmu probíhaly v několika často paralelních etapách. První z nich byla tvorba textu, tedy psaní samotného vyprávění. V závěrečné podobě filmu je text k poslechu podobě voiceoveru a byl také vodítkem pro vznik scénáře. Po dokončení příběhu následovala intenzivní spolupráce s kameramanem filmu Kryštofem Hlůžem, který se stal částečně i spolurežisérem. Díky jeho filmařským zkušenostem jsme byli schopni převést původní ideu fragmentárního vyprávění do obrazové podoby. Součástí příprav bylo i plánování lokací, harmonogramu natáčecích dnů, výběr kostýmů, rekvizit, natáčecí techniky a sepsání technického scénáře, který je těžištěm samotného natáčení. To probíhalo ve spolupráci se sedmičlenným štábem a třemi herci celkově na pěti lokacích. Následná postprodukce se uskutečnila s pomocí profesionálního střihače, zvukaře, barviče a 3D animátora. Film je natočen na digitální a miniDV kameru.

Závěrečná instalace filmu v prostorách Galerie AVU formálně a esteticky navazuje na předchozí tvorbu. Velkoplošná obrazovka je zapuštěna do měkké, textilem potažené stěny, která stojí uprostřed galerijního prostoru. Divoké vzory látek, které televizi obklopují, mají převážně květinové nebo kostkované potisky, volně asociující letní šaty, piknikové deky, či zahradní lehátka. Filmový obraz se často do podobných motivů rozpouští a vpíjí se do látkové plochy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ABRAM, David, ZEMÁNEK, Jiří, ed. Procitnutí do živé země. Nymburk: OPS, 2008. ISBN 978-80-903773-9-4

HARRAWAY, Donna J.: Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene. Duke University Press, 2016. ISBN: 9780822362142

JARMAN, Derek. Modern Nature. Vintage Publishing, 2018. ISBN 9781784873875

LATOUR, Bruno: Zpátky na zem. Neklid, 2020. ISBN 978-80-907562-4-3

MORTON, Timothy: Hyperobjects: Philosophy and Ecology after the End of the World (Posthumanities). University of Minnesota Press, 2013. ISBN 0816689237

MANIFESTA 12, OMA: Palermo Atlas. Humboldt Books, 2018. ISBN 9788899385484

WWW zdroje

CLÉMENT, Gilles. THE PLANETARY GARDEN [online]. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <http://www.gillesclement.com/art-463-tit-The-Planetary-Garden>

DENES, Agnes [online]. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <http://www.agnesdenesstudio.com/works7.html>

DONNE, John: The Sun Rising. [online]. [cit. 2020-08-20]. Dostupné z: <https://www.poetryfoundation.org/poems/44129/the-sun-rising>

ELIASSON, Olafur [online]. [cit. 2020-08-26]. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/exhibition/unilever-series/unilever-series-olafur-eliasson-weather-project-0-0>

MANIFESTA 12 [online]. 2018. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <http://m12.manifesta.org/>

POLSKA, Agnieszka: What the Sun Has Seen, 2017 [online]. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: <https://fryemuseum.org/calendar/event/7448/>